

ПРАКТИКИ ВИВЧЕННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ СТАРОЖИТНОСТЕЙ КУЛЬТУРИ

УДК 069.01:378.02

Бондарець О. В.

ПРО МУЗЕОЛОГІЧНУ ОСВІТУ ТА ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МУЗЕОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У рамках підвищення кваліфікації (стажування) автор ознайомила з специфікою викладання музеологічних дисциплін у низці закладів вищої освіти України та наголошує як на важливості музеологічної освіти для наукових працівників музею, так і на необхідності удосконалення змісту, форм і методів цієї освіти. Розробка методики викладання музеологічних дисциплін є на сьогодні вкрай необхідною.

Ключові слова: музеологія (музеезнавство), музейна освіта, методика викладання музеологічних дисциплін.

Традиційно вища освіта у сфері однієї з профільних наукових дисциплін (або і суміжній) дотепер залишається вирішальною передумовою для прийняття на наукову роботу до музею, проте її аж ніяк не достатньо для виконання музейних завдань. Спеціальна і теоретична, і практична підготовка (тобто музеологічна освіта) є на сьогодні вкрай важливою (необхідною) для наукових працівників музею. Такого висновку в останні десятиліття доходять усе більше науковців.¹

Враховуючи загальносвітові тенденції становлення та розвитку музеології (музеезнавства), ми вважаємо за необхідне акцентувати увагу лише на декількох аспектах, що пов'язані з її викладанням:

- 1965 р. – ЧРСП стала першою країною, де вперше музеезнавство було внесено до державного реєстру наукових дисциплін;

¹ Фрідріх Вайдагер, *Загальна музеологія: Посібник*, перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянґ, Х. Назаркевич (Львів: Літопис, 2005), 23, 41, 504; Юлія Ключко, «Проблеми становлення та розвитку музеезнавства», у *Актуальні проблеми теорії та практики музейної та пам'яткоохоронної діяльності*, гол. ред. Олена Гончарова (Київ: НАКККіМ, 2013), 59–60.

- 1971 р. – на Генеральній конференції Міжнародної ради музеїв (ІКОМ) музеологію було визнано навчальною дисципліною;
- 1988 р. – виходить підручник «Музееведение. Музеи исторического профиля», що підготовлений науковцями СРСР та НДР² (достатньо популярний серед наукових працівників музеїв України аж до кінця 1990-х рр.);
- 1959 р. – виходить навчальний посібник М. Бондаря, Г. Мезенцевої, Л. Славина «Нариси музейної справи»;³
- 1980 р. – Г. Мезенцева видала курс лекцій «Музеезнавство (на матеріалах Української РСР)».⁴

Як бачимо, на початкових етапах викладання музеології (музеезнавства) внесок українських науковців був досить вагомим. Створена в 1944 р. перша в Україні кафедра археології

² Константин Левыкин и Вольфганг Хербст, ред. *Музееведение. Музеи исторического профиля: Уч. пособ.* (Москва: Высшая школа, 1988).

³ Микола Бондар, Галина Мезенцева, та Лазар Славін, *Нариси музейної справи* (Київ: Вид-во Київ. ун-ту, 1959).

⁴ Галина Мезенцева, *Музеезнавство (На матеріалах Української РСР): Курс лекцій* (Київ: Вища школа, 1980).

в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка концентрувала увагу не лише на археологічних, а й на музеєзнавчих дисциплінах (з 1955 р. – кафедра археології та музеєзнавства, з 1987 р. – археології, етнографії та музеєзнавства, з 1995 р. – знову археології та музеєзнавства). Певний період у дипломах випускників було зазначено як спеціальність «історія (спеціалізація – археологія та музеєзнавство)».

Кафедру музеєзнавства і пам'яткознавства було засновано у 1989 р. в Харківському державному інституті культури (тепер – Харківська державна академія культури). Нині ця кафедра факультету культурології ХДАК здійснює підготовку фахівців (освітньо-кваліфікаційні рівні – бакалавр, магістр) за спеціальністю «027. Музеєзнавство, пам'яткознавство». Спеціалізації – «експертиза та оцінка історико-культурних цінностей», «музейно-екскурсійна діяльність» (бакалаврський рівень) та «музеєфікація історико-культурної спадщини» (магістерський рівень).

У 1990-ті рр. в Україні кількість закладів вищої освіти, де читають музеологічні навчальні дисципліни, значно зросла, але не всі вони дають спеціальну музеєзнавчу освіту. Підготовку фахівців за спеціальністю «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури» здійснювала кафедра музеєзнавства (з 2004 р. – кафедра охорони культурної спадщини і музеєзнавства, з 2010 р. – кафедра історії України і музеєзнавства, з 2014 р. – кафедра музеєзнавства та пам'яткознавства), що була відкрита в Київському державному інституті культури імені О. Корнійчука (нині – Київський національний університет культури і мистецтв).¹ На сьогодні кафедра готує фахівців за спеціальністю «027. Музеєзнавство, пам'яткознавство», напрями підготовки (спеціалізації) – «музеєзнавець, експерт з історико-культурних цінностей» та «музеєзнавець, організатор екскурсійної діяльності».

У НаУКМА музеєзнавчі курси в навчальних планах кафедри культурології були ще з часу заснування (1992 р.) та читалися з 1994 р. Навіть було передбачено (до 1996 р.) програму підготовки магістрів за напрямом «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури» (яку, на жаль, не було здійснено). І лише пізніше було розроблено сертифікатну програму «Музеєзнавство» (ухвалено в 2001 р.). Нині в навчальних планах є такі курси, як «Музеєзнавство», «Музейні фонди: основні напрями та специфіка

діяльності», «Експозиційне мистецтво», «Теорія та практика виставкової діяльності», «Туризм та екскурсійна справа», «Музейництво в країнах Центральної та Західної Європи», «Музейництво в країнах Америки», «Пам'яткознавство та охорона пам'яток історії та культури», «Музеї світу», «Атрибуція художнього твору», «Музейна археологія».

Підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю «027. Музеєзнавство, пам'яткознавство» також здійснюватиме з 2018 р. кафедра археології та музеєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Навчальний план передбачає дві спеціалізації: «основні тенденції розвитку музеїв» та «експертиза культурних цінностей». Але і до відкриття цієї магістерської програми на кафедрі традиційно читали для певних напрямів підготовки такі курси, як «Історія музейної справи», «Науково-фондова робота музеїв», «Експозиційна робота музеїв», «Культурно-просвітницька діяльність музеїв», а також «Вступ до музейництва» (планують змінити назву на «Основи до музеєзнавства») та «Музеєзнавство».

Зміни, які відбуваються в останні десятиліття насамперед у музейній практиці, очевидно, вимагають активізації музейно-педагогічної діяльності, в тому числі вивчення досвіду з підготовки музеологів (музеєзнавців), а також спеціального аналізу особливостей викладання музеологічних дисциплін.

І. Тюрменко (кафедра історії та культурології Національного авіаційного університету) аналізує досвід надання освітніх послуг у сфері музеології в Канаді, де задіяні різні типи закладів освіти (від коледжу до університету), а навчальні програми поєднують теоретичну освіту і практичну підготовку в галузі історії мистецтв, музеології та цифрових технологій.² Зокрема, в коледжі Монмарсі (м. Лаваль, Квебек) програми спрямовані на опанування методами оцінки цінності предметів культури та їх захисту (студенти також вчать фотографувати, проводити інвентаризацію, розгортати і знімати експозиції, встановлювати освітлення, документувати музейні об'єкти, виготовляти вітрини та інше устаткування тощо). І. Тюрменко також зазначає, що музеологічну підготовку на рівні бакалаврату та магістеріуму здійснюють у дев'яти університетах Канади в рамках напряму історії мистецтв. Програму кібермузеології (музеальна підготовка,

¹ Юлія Ключко, «Специфіка підготовки фахівців музейної справи у КНУКіМ», *Художня освіта і суспільство XXI століття: духовні, культурологічні, мистецькі виміри* (Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, Жовтень 22–23, 2004).

² Ірина Тюрменко, «Музейна освіта в Канаді», *Культурні трансформації в синхронії та діахронії: теорія та практика* (Тези доповідей міжнародної наукової конференції (до 20-річчя кафедри культурології), Київ, Вересень 24–27, 2012), 91–3.

сполучена з комп'ютерною освітою) введено в університеті Квебеку в Гатіно.

Альгонквінський коледж прикладного мистецтва і технологій, Оттава та Університет Британської Колумбії, Вікторія – це ті освітні заклади Канади, що входять до одинадцяти закладів (з усього світу), що пропонують особливо якісні навчальні курси.¹ Ф. Вайдахер зазначає, що на початок 1990-х рр. існувало близько 500 освітніх програм різного типу, 300 з них – у США.² Понад 100 мали виразно музеологічне спрямування і виходили у своїх програмах за межі мінімальних вимог, серед яких такі теми:

- історія, ідея і мета музеїв;
- управління музеїв – організація, персонал, бюджет;
- професійна етика і відповідальність перед громадськістю;
- комплектування, ведення і збереження фондів;
- використання фондів для наукових досліджень і популяризаційно-освітньої роботи;
- планування виставок, дизайн і монтаж виставок;
- архітектура музеїв, оснащення і безпека музеїв;
- обов'язкова практика тривалістю від 6 до 12 місяців.³

Перелік цих тем (мінімум, з якого складається програма професійної освіти з музеології) дає нам можливість порівняти їх із тими навчальними курсами, які читають у вищих закладах освіти України. Різницю бачимо насамперед у тривалості практики. Щодо тематики теоретичних навчальних курсів, то вона є подібною. Подібні модулі включають і до, як правило нормативного, курсу «Музеєзнавство», який акцентує увагу на понятійному апараті, характеристиці основних структурних елементів музеєзнавства. Без знання основ теорії та історії музейної справи, методики фондової, експозиційної та освітньої діяльності, музейної політики та законодавства, музейного менеджменту тощо неможливе фахове осмислення проблемних питань.

Звісно, необхідно також акцентувати увагу, зокрема, на динаміці освітніх моделей музею та музейній педагогіці, на аналізі музею як феномена історичної пам'яті та музеєфікації пам'яток як напряму в рамках музейної діяльності і охорони пам'яток, а також на аналізі нових музейних технологій (ці напрями науковці часто подають як нові).⁴ Студентів приваблюють дискусійні теми, але дискусія потребує значної, зокрема

теоретичної, підготовки. (Ми свідомі того, що дискусійна, ігрова та навчально-пошукова діяльності розглядаються як підґрунтя при характеристиці сучасних дидактичних пошуків.) Тому часто саме такі теми пропонують у вибіркових курсах. Серед вибіркових курсів популярними серед студентів НаУКМА є «Туризм та екскурсійна справа», «Атрибуція художнього твору». Пропонуючи ті чи інші теми, необхідно враховувати спеціалізацію групи студентів.

Аналізуючи деякі проблеми викладання археологічних дисциплін у закладах вищої освіти, С. Пустовалов (нині завідувач кафедри музеєзнавства та пам'яткознавства КНУКіМ) звертає увагу на важливість для майбутніх археологів музеєзнавчих курсів, зокрема тих, які мають на меті навчити студента експертної оцінки давніх речей.⁵ На думку дослідника, в курсах з експертизи археологічного матеріалу доля практичних занять має бути більшою, ніж в інших курсах (величезний обсяг емпіричної інформації, якою мусить володіти експерт, можна отримати «лише завдяки довгому та постійному вивченню конкретного археологічного матеріалу».)⁶ Важко не погодитися, що серед практичних занять у курсах з експертизи певне місце слід відводити малюванню давніх речей.

Варто наголосити, що вищевказані завдання можуть бути виконані за наявності на кафедрах тих чи інших колекцій. У цьому контексті згадаємо зібрання Археологічного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка (на обліку з 2009 р., директор – Л. Самойленко), яке налічує близько 30 тис. одиниць основного фонду і є науково-дослідною установою/частиною.

Зібрання Музею історії культури кафедри культурології НаУКМА (не є на обліку)⁷ налічують лише понад 600 одиниць основного фонду. Однак ці матеріали дають можливість, наприклад, у рамках нормативного навчального курсу «Музеєзнавство» виконати такі завдання (в якості письмової роботи), як підготовку наукових паспортів на певні речі (за вибором студентів) або роботу з обліку фондів музею (занесення даних до Книги надходжень). Можливі й інші способи навчальної діяльності,⁸ що підвищують

⁵ Сергій Пустовалов, «З досвіду викладання археології та суміжних дисциплін у вищих навчальних закладах», у *Актуальні проблеми теорії та практики*, 183–6.

⁶ Там само, 183.

⁷ Оксана Бондарець, «Експозиції Музею історії культури – 10 років (замість передмови)», *Наукові записки НаУКМА* 114: Теорія та історія культури (2011): 3–4.

⁸ Оксана Бондарець, «Роль наочних засобів у формуванні способів навчальної діяльності (на прикладі перших експонатів Музею історії культури)», Четверта щорічна наукова конференція «Україна: людина, суспільство, природа»: Тези доповідей, Київ, 1998), 45–7.

¹ Вайдахер, *Загальна музеологія*, 505.

² Там само.

³ Там само, 504–5.

⁴ Елеонора Шулепова, отв. ред. *Основи музеєзнавства: Учебн. пособие* (Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013), 301–36, 343–430.

Рис. 1. Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Практичне заняття студентів кафедри культурології НаУКМА (2016 р.)

Рис. 3. Національний художній музей України. Практичне заняття студентів кафедри культурології НаУКМА (2015 р.)

Рис. 2. Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Практичне заняття студентів кафедри культурології НаУКМА (2017 р.)

Рис. 4. Національний художній музей України. Практичне заняття студентів кафедри культурології НаУКМА (2017 р.)

готовність студентів до творчого вирішення майбутніх професійних завдань.

У КНУКиМ при кафедрі музеєзнавства та пам'яткознавства функціонує та розширює свою діяльність навчальний музей – лабораторія, фонди якого також використовують під час практичних занять.

Викладання вищезгаданого курсу «Музеєзнавство», як і низки вибіркового навчальних курсів напряму підготовки «Культурологія» (освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр), передбачає також практичні заняття на базі музеїв м. Києва. Тематика практичних занять (наприклад: «Специфіка комплектування музейних зібрань», «Атрибуція музейного предмета»,

«Збереження музейних фондів», «Основи консервації та реставрації різних видів музейних предметів», «Специфіка експозиційної діяльності» тощо) потребує надання музеями додаткових послуг (зокрема, доступу до фондів музейних зібрань тощо). Співпраця з Національним музеєм історії України, Музеєм історії міста Києва, Музеєм гетьманства, Національним музеєм мистецтв імені Бориса та Варвари Ханенків, Національним художнім музеєм України, Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником та ДПНКММК «Мистецький арсенал» дала змогу виконувати програми навчальних курсів (рис. 1–4). У програмі вибіркового курсу «Експозиційне мистецтво» (раніше – «Музейна експозиція як форма комунікації») передбачено практичне заняття «Музейна експозиція в контексті візуальної культури» (підготовка виставки).

У програмах навчальних курсів із музеології кафедри археології та музеєзнавства КНУ імені Тараса Шевченка практичних занять нині немає. А музейну практику пропонують лише для студентів магістерської програми (проводять на базі

Археологічного музею цього університету). Хоча саме ця кафедра свого часу організувала різнопланові музейні практики.

Отже, музеологічна освіта передбачає не лише практичні заняття, а й певні види практик. Студенти кафедри культурології НаУКМА, як і всі студенти факультету гуманітарних наук, мають ознайомчу (музейну) практику, за бажанням можуть вибрати дослідницьку (музейну) практику (рис. 5–8).

Мета ознайомчої (музейної) практики – формування ціннісних орієнтирів, гуманістичної форми ставлення до навколишнього світу і до себе та емоційно-ціннісного підходу до знань; виховання музейної культури (поваги до пам'яток історії і культури, розуміння музейної мови); ознайомлення з експозиційними та фондovими (за можливості) колекціями музеїв різних типів та профілів. Практика проводиться нині на базі музеїв м. Києва, а раніше (проводиться щорічно з 1994 р.) програма практики передбачала також одно-дводенні поїздки до інших міст України. Після закінчення практики кожен студент здає керівникові звіт про практику, де аналізує підсумки проведеної роботи, висловлює побажання з метою вдосконалення практики. Звіти пишуть у довільній формі, і студенти аналізують як експозиції музеїв, так і екскурсії, зокрема часто порівнюють якість наданих послуг.

Дослідницька (музейна) практика окрім закріплення та поглиблення знань з навчального курсу «Музеезнавство» передбачає вивчення експозиційних і фондovих (за можливості) матеріалів за темою наукових досліджень, роботу з музейною документацією та архівними матеріалами, ознайомлення із системою організації роботи музеїв та методикою музейної діяльності, оволодіння методикою підготовки та проведення екскурсії. Наприкінці практики студент здає тематичну (згідно з темою наукових досліджень) екскурсію керівникові практики та співробітникам відповідного відділу музею (науковому консультанту). Колеги-практиканти беруть участь у прослуховуванні екскурсії та її обговоренні. На кафедрі здають контрольний текст екскурсії та звіт про проходження практики та проведення екскурсії студентом.

Програма наскрізної практичної підготовки студентів кафедри музеезнавства та пам'ятокознавства КНУКіМ передбачає ознайомлення із діяльністю провідних

Рис. 5. Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків. Музейна (ознайомча) практика студентів факультету гуманітарних наук НаУКМА (2017 р.)

Рис. 6. Державний історико-меморіальний Лук'янівський заповідник. Музейна (ознайомча) практика студентів факультету гуманітарних наук НаУКМА (2017 р.)

Рис. 7. Національний музей Т. Г. Шевченка, пішохідна екскурсія. Музейна (ознайомча) практика студентів факультету гуманітарних наук НаУКМА (2016 р.)

Рис. 8. Національний художній музей України. Дослідницька (музейна) практика студентів кафедри культурології НаУКМА (2017 р.)

музеїв м. Києва та науково-дослідних установ системи НАН України, Міністерства культури України. В середньому щорічно більше ніж двадцять баз практики приймають студентів кафедри, де фахівці діляться з ними своїм досвідом.¹

Звернувши увагу на зміст освітніх послуг у сфері музеології, важливість практичних занять і практик, зупинимось ще на деяких особливостях, зокрема на використанні візуальних засобів. Сучасні технічні засоби дають змогу значно розширити можливості лектора (але технічна оснащеність аудиторій залишається проблемою для багатьох ЗВО). З іншого боку, не варто забувати і про деякі умови ефективного використання візуальних засобів у навчальному процесі, зокрема: 1) наочність має бути не лише предметом споглядання, а й засобом вирішення творчих завдань; 2) поєднання різних типів і видів наочності, що є дидактично обгрунтованим. Інтерактивні лекції мають успіх, але перегляд і обговорення, наприклад, щойно виданого каталогу також залишається важливим. Досить часто на семінарські заняття викладач пропонує підготувати презентацію до одного із питань семінару. Однак якщо студенти в рамках багатьох курсів під час підготовки такої презентації зазвичай використовують комп'ютерні технології, то музеологічні курси можуть передбачати й інші презентації (зокрема міні-експозиції). У програмі курсу «Музеєзнавство» в НаУКМА раніше (до 2017/2018 н. р.) передбачались аудиторні практичні заняття: «Річ у культурі» (презентація власної колекції або представлення речі в контексті Ліричного музею), «Сучасні музеї» (презентація

¹ «Бази практики», Кафедра музеєзнавства і пам'яткознавства, <http://fk.knukim.edu.ua/kafedry/kafedra-muzeieznastva-ta-pamiatkoznavstva.html>.

улюбленого/неулюбленого музею (різних напрямів його діяльності)).

Навчання та підвищення кваліфікації фахівців у галузі музеології (як і професійне застосування у практичній діяльності) неможливе без спеціальної літератури, кількість якої з кожним роком зростає. Проблемою залишаються навчальні підручники та посібники. Тими, що підготовлені українськими науковцями,² студенти, зокрема НаУКМА, звісно користуються, однак перевагу віддають посібнику Ф. Вайдахера.³ Позаяк деякі актуальні теми взагалі не відображено у вищезазначених посібниках/підручниках або розглянуто негрунтовно, доводиться студентам користуватись російськими,⁴ зокрема популярним залишається підручник Т. Юрєнєвої.

У низці зарубіжних країн проблеми музеологічної освіти постійно обговорюють на музейних конгресах,⁵ наукових конференціях тощо. Сподіватимемося, що в подальшому вони посядуть належне місце у програмах круглих столів та інших наукових заходів України.

Таким чином, вивчення досвіду освітньої підготовки в галузі музеології (музеєзнавства), удосконалення змісту, форм і методів цієї освіти відповідно до вимог та запитів інформаційного суспільства й подальша розробка методики викладання музеологічних дисциплін є вкрай необхідними.

² Михайло Рутинський та Оксана Стецюк, *Музеєзнавство: Навч. посібн.* (Київ: Знання, 2008); Віталій Шевченко та Ірина Ломачинська, *Музеєзнавство: Навч. посібн.* (Київ: Ун-т «Україна», 2007); Василь Якубовський, *Музеєзнавство: Підручник* (Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2010); Ігор Власюк, Олена Зосимович, та Марина Хададова, *Музеєзнавство та архівна справа: Навч.-метод. посібн.* (Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006).

³ Вайдахер, *Загальна музеологія*.

⁴ Тамара Юрєнєва, *Музеєведение: Учебник* (Москва: Академический Проект, Альма Матер, 2007); Шулепова, *Основы музеєведения*.

⁵ Тюрменко, «Музейна освіта в Канаді», 93.

Бібліографія

«Бази практики». Кафедра музеєзнавства і пам'яткознавства. <http://fk.knukim.edu.ua/kafedry/kafedra-muzeieznastva-ta-pamiatkoznavstva.html>.

Бондар, Микола, Галина Мезенцева, та Лазар Славін. *Нариси музейної справи*. Київ: Вид-во Київськ. ун-ту, 1959.

Бондарець, Оксана. «Експозиції Музею історії культури – 10 років (замість передмови)». *Наукові записки НаУКМА* 114: Теорія та історія культури (2011): 3–4.

Бондарець, Оксана. «Роль наочних засобів у формуванні способів навчальної діяльності (на прикладі перших експонатів Музею історії культури)». Четверта щорічна наукова конференція «Україна: людина, суспільство, природа» (тези доповідей), Київ, 1998.

Вайдахер, Фрідріх. *Загальна музеологія: Посібник*. Перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. Львів: Літопис, 2005.

Власюк, Ігор, Олена Зосимович, та Марина Хададова. *Музеєзнавство та архівна справа: Навч.-метод. посібн.* Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006.

Ключко, Юлія. «Проблеми становлення та розвитку музеєзнавства». В *Актуальні проблеми теорії і практики музейної та пам'яткоохоронної діяльності: збірник наукових праць*, гол. ред. Олена Гончарова, 59–69. Київ: НАКККіМ, 2013.

Ключко, Юлія. «Специфіка підготовки фахівців музейної справи у КНУКіМ». *Художня освіта і суспільство ХХІ століття: духовні, культурологічні, мистецькі виміри: Збірник*

- матеріалів Всеукр. наук.-практ. конференції, Київ, Жовтень 22–23, 2004.
- Левыкин, Константин и Вольфганг Хербст, ред. *Музееведение. Музеи исторического профиля: Учебн. пособие*. Москва: Высшая школа, 1988.
- Мезенцева, Галина. *Музесзнавство (На матеріалах музеїв Української РСР): Курс лекцій*. Київ: Вища школа, 1980.
- Пустовалов, Сергій. «З досвіду викладання археології та суміжних дисциплін у вищих навчальних закладах». В *Актуальні проблеми теорії і практики музейної та пам'яткоохоронної діяльності: збірник наукових праць*, гол. ред. Олена Гончарова, 176–88. Київ: НАКККім, 2013.
- Рутинський, Михайло та Оксана Стецюк, *Музесзнавство: Навч. посібн.* Київ: Знання, 2008.
- Тюрменко, Ірина. «Музейна освіта в Канаді». В *Культурні трансформації в синхронії та діахронії: теорія і практика. Тези доповідей міжнародної наукової конференції (до 20-річчя кафедри культурології)*, Київ, Вересень 24–27, 2012.
- Шевченко, Віталій, та Ірина Ломачинська, *Музесзнавство: навч. посіб.* Київ: Ун-т «Україна», 2007.
- Шулепова, Элеонора, отв. ред. *Основы музееведения: Учебн. пособие*. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013.
- Юренева, Тамара. *Музееведение: Учебник*. Москва: Академический Проект; Альма Матер, 2007.
- Якубовський, Василь. *Музесзнавство: Підручник*. Кам'янець-Подільський: Вид. ПП Мошак М. І., 2010.

O. Bondarets

ABOUT MUSEOLOGICAL EDUCATION AND SOME PECULIARITIES OF TEACHING OF MUSEOLOGICAL DISCIPLINES

As part of the certification training (internship), the author acquainted with the specifics of the teaching of museological disciplines in a number of higher educational institutions of Ukraine, and emphasizes the importance of museum education for researchers of the museum and on the need to improve the content, forms, and methods of this education.

The role of institutions in the preparation of museumologists (museologists) has been discussed, in particular, the Department of archeology and museology of Taras Shevchenko Kyiv National University, the Department of Museology and Memory Studies of the Kharkiv State Academy of Culture, the Department of Museology and Memory Studies of the Kyiv National University of Culture and Arts, as well as the Department of Cultural Studies of the National University of Kyiv-Mohyla Academy. The author also analyzes the experience of providing educational services in the field of museology in Canada (I. I. Tyurmenko) and the program of professional education in museology (F. Weidakher etc.).

The important for the implementation of program tasks is the presence of certain collections (museums, laboratories, etc.) at the departments, the funds of which can be used during practical classes / practices. In terms of some museological disciplines, practical classes on the basis of the leading museums are important.

The author further focuses on the practices that take place, in particular, at the NaUKMA Department of Cultural Studies, namely, the introductory (museum) and the research (museum) ones.

The article touches on the specifics of teaching museological disciplines, in particular, on the use of visual means.

The article emphasizes that the development of the methodology of teaching museological disciplines is relevant today.

Keywords: museology, museum education, teaching methods of museological disciplines.

Матеріал надійшов 23.04.2018